

S bratrem Jiřím Eliášem, který byl dlouholetým spořilovským občanem a náčelníkem Sokola Spořilov, jsme si při jeho poslední návštěvě předvánoční besedy Věrné gardy ve spořilovské sokolovně slíbili, že se vrátíme k osobnosti jeho strýce – předsedy protektorátní vlády generála Aloise Eliáše. Dnes vám přinášíme několik zajímavých vzpomínek z dětství, které vypovídají o pohnutém životě generála – hrdiny.

Jak to tehdy bylo?

Po šedesátiletém mlčení se náhle objevila urna, která přestála dva totalitní režimy, které jej na smrt nenáviděly. Pracovníci krematoria neuposlechli v roce 1942 nařízení gestapa, aby urnu s Eliášovými pozůstatky zlikvidovali. Tajně ji zazdili v budově pražského krematoria. Manželka Jaroslava Eliášová (moje teta) převzala urnu až po válce na Staroměstském náměstí z rukou generála Heliodora Píky a také ji ukryla z obav před komunisty a pro jistotu ji ani neoznačila jmenovkou generála. Urna byla objevena a díky tomu bylo možné důstojně až po třiašedesáti letech od vraždy předsedy vlády vzdát mu zaslouženě čest a uspořádat státní pohřeb se všemi státními a vojenským poctami.

V čem se generál Eliáš stal příkladem českým občanům v boji proti nepříteli?

Eliášova žena Jaroslava (moje tetička) potvrdila, že generál věřil, že zvítězíme. Dne 19. 6. 1942 byl zastřelen popravčí četou v Praze-Kobylisích. Dříve nežli byl vyveden z pankrácké cely do Kobylis, stačil napsat poslední moták: „Je všemu konec. Nemohu dále. Loučím se s Vámi všemi, ať mi má drahá žena odpustí. Líbám ji a k srdci tisknu. Zvítězíme!“ Eliáš jako věrný Čech skončil na popravišti, padl v boji za vlast.

Jaký byl strýček Alois v mládí?

Mladý Eliáš byl členem Tělocvičné jednoty Sokol Malá Strana, kde působil jako cvičitel žáků též president T. G. Masaryk. Ve dvacátých letech jsme bydleli společně na Královských Vinohradech v Čelákovského (dnešní Francouzské) ulici, kde byla později odhalena pamětní busta na generálově rodném domě čp. 42.

Co rozhodlo o vašem stěhování na Spořilov?

V roce 1930 dostal strýček výborný nápad a rodině doporučil, aby se vydali do Záběhlic, kde vyrostla moderní zahradní čtvrť, označená jako Spořilov. Jejimi družstevníky byli drobní

střadatelé Vinohradské spořitelny. Řekl tehdy rodičům Jiřího: „Seberte se a jedte tam! Kupte nějakou vilku, bude tam pěkné bydlení!“ A měl pravdu. Rodina Eliášova jej poslechla a skutečně se brzy stěhovala do nového domku se zahrádkou v krásném přírodním prostředí na okraji Velké Prahy. Však také rád se svojí paní Jaroslavou na Spořilov přijížděli.

Jaký k vám dětem měl osobní vztah, na co nejraději vzpomínáš?

Asi jednou za měsíc až dva strýček nám třem synovcům vždy něco strčil do kapsy – buď celou tisícovku na něco pěkného, menší obnos na biograf nebo knížky. Sám neměl rodinu, a tak věnoval velkou péči nám, klukům spořilovským. Měli jsme radost z toho, že máme strýčka, který je slavným generálem v uniformě. Často přispěl také rodičům na domácnost. Jako tehdy již veřejný politický činitel se mohl zdržet hodinku, dvě a pak se rozloučil. Vzpomínám, že jsme se již vždy těšili na příští návštěvu. Mimo jiné se také můj strýc zasloužil o to, abychom šli s bratrem studovat na reálku na Vinohradech, kde sám též kdysi studoval.

Jaké byl strýc povahy?

Byl to voják tělem i duší. Měl však i velký smysl pro civilní život a nosil stejně civilní oděv jako uniformu. Byl vojákem, diplomatem i politikem. Byl jazykově zbláhý a získával snadno sympatie svých hostů. Vždy vystupoval pečlivě oblečený a upravený, vstupoval na jednání vždy rychlým, pružným – sokolským krokem, podával ruku se stejně milým úsměvem, ať šlo o velkého šéfa či nejmladšího úředníka. Měl neobyčejné kouzlo osobnosti v osobním styku. Přes napjatou situaci před zatčením byl v osobním styku vždy milý, taktní a trpělivý jako dříve. Nikdo z jeho spolupracovníků proto ani netušil, že generálova vysoká hra, v níž hraje o dobro svého národa i o svoji vlastní hlavu, je již tak blízko tragickému závěru na kobyliské střešnici.

Jak bys celkově hodnotil význam generála Eliáše pro náš odboj?

Generál Alois Eliáš právem náleží mezi největší postavy českých novodobých dějin. Možno jej označit za rozhodující osobnost, která obětovala život za vlast. Teprve po sametové revoluci se mu doslalo v roce 1996 státního vyznamenání z rukou prezidenta Václava Havla, který mu udělil Řád bílého lva in memoriam.

Děkuji za rozhovor.

Vladimír Prchlík, foto archiv Jiřího Eliáše a autora

{phocagallery view=category|categoryid=156|limitstart=0|limitcount=0}